

**СЕКЦІЯ 3. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ТА
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ
БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

УДК 336.6

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-74

**НАПРЯМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Боднар О. А., канд. екон. наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет
e-mail: bodnaroa@mnaeu.edu.ua

Анотація. Систематизовано методичні положення моніторингу фінансової діяльності підприємств аграрного сектору в умовах воєнного стану, визначено основні його напрями; наведено основні показники оцінки фінансової стійкості аграрного підприємства, запропоновано ідентифікацію загроз фінансовим інтересам підприємств.

Ключові слова: моніторинг, фінансова діяльність, фінансові показники, загрози, аграрне підприємство, державна підтримка.

Стратегічно важливим фактором розвитку будь-якого сучасного аграрного підприємства є забезпечення економічної безпеки його діяльності, яка досягається шляхом захисту від різноманітних зовнішніх та внутрішніх загроз, що впливають на стабільність його функціонування, особливо в умовах військового стану. Вчасне реагування на загрози, які мають істотний вплив на фінансову діяльність підприємства, можливе за умов забезпечення якісного моніторингу, результати якого мають бути оперативно досліджені та використані в результаті антикризового управління в складних умовах функціонування.

Основною метою моніторингу фінансової діяльності підприємства вважається своєчасне з'ясування і коректування недоліків у фінансовій діяльності, а також знаходження резервів удосконалення фінансового стану підприємства і його платоспроможності

Моніторинг оцінюється як частина системи діагностики, фінансового аналізу, інформаційного забезпечення, контролю та прийняття управлінських рішень, який здійснюється з метою найефективнішого використання фінансового механізму для досягнення тактичних і стратегічних завдань аграрного підприємства в рамках класичного управлінського трикутника цілей: забезпечення платоспроможності; максимізація рентабельності капіталу; мінімізація ризиків. В умовах військових дій особливу увагу доцільно приділити дослідженню загрозам фінансовим інтересам [1].

Основними напрямками фінансової діяльності аграрних підприємств, які обов'язково мають бути охоплені моніторингом, є: пряме фінансування, управління капіталом та управління грошовими потоками. При цьому важливо дослідити, чи дотримано оптимальної структури активів, структури оборотних коштів, який зв'язок з інвесторами, яким чином здійснюється розподіл та використання чистого прибутку або які заходи застосовані до мінімізації збитку; як відбувається погашення дебіторської заборгованості та чи є зв'язок з дебіторами. Важливими також є здійснення управління грошовими потоками через дотримання фінансової стратегії, формування прогнозів та складання планів на поточний рік, бюджетування, аналіз та контроль за виконанням запланованих заходів; систематичні розрахунки показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стабільності, а також підвищена увага до потенційних ризиків та загроз.

Основними показниками оцінки фінансової стійкості аграрного підприємства є: наявність чистого оборотного капіталу, коефіцієнти автономії, маневреності, співвідношення залучених власних коштів, чистого оборотного капіталу, фінансування. Залежно від співвідношення окремих показників з певною мірою умовності виділили так види короткострокової (поточної) фінансової стійкості суб'єкта господарювання: абсолютна, нормальна, нестійка фінансова ситуація та критична (кризова) фінансова ситуація.

Для того, щоб захистити бізнес в умовах гібридних та реальних загроз, аграрне підприємство має здійснити наступні дії:

- встановити план дій для неперервної роботи в умовах дефіциту важливих ресурсів;
- розподілити обов'язки та відповідальність між персоналом;
- проводити теоретичне та практичне навчання персоналу з питань безпеки;
- розробити програми безпеки з комплексом оперативних заходів для виявлення та нейтралізації порушень безпекового режиму;
- створити систему співпраці між контрагентами, владою та службами безпеки для створення платформи протидії загрозам.
- провадити засоби шифрування та контролю цілісності інформації, що передається по каналах зв'язку, і розмістити їх на спеціальних шлюзах, де забезпечено кваліфіковане адміністрування. [2].

Загрози фінансовим інтересам аграрного підприємства проявляються в можливості руйнівного впливу різних факторів і умов, що призводить до прямих або непрямих економічних втрат.

Моніторинг фінансової діяльності має передбачати ідентифікацію загроз за такими пріоритетними економічними інтересами:

- підвищення рівня рентабельності власного капіталу. Загроза виражається у вигляді зменшення чистого прибутку на одиницю задіяного власного капіталу;
- достатність фінансових ресурсів аграрного підприємства. Загроза проявляється у вигляді зменшення обсягу власних фінансів, сформованих за

рахунок власних джерел, та недостатнього рівня фінансової гнучкості підприємства;

– фінансова стійкість. Загрози проявляються у вигляді зниження рівня фінансової стійкості, недостатнього рівня платоспроможності та нерівномірності грошових потоків аграрного підприємства;

– високий рівень інновацій у фінансовій діяльності. Загроза проявляється у вигляді застарілості фінансових інструментів та технологій;

-налагоджена система збуту виробленої продукції. Загроза проявляється у неможливості реалізації продукції через обмеження на кордонах України.

Варто відмітити, що діяльність аграріїв з початком бойових дій зазнала істотного негативного впливу, що унеможлиблює дотримання фінансової стабільності самотужки. Зрозумілим є обов'язковість підтримки агротоваровиробника з боку держави. Держава прийняла ряд заходів для фінансової підтримки аграріїв під час воєнного стану, основні серед яких:

- продовження регулювання цін на деякі продовольчі товари для забезпечення стабільності продовольчого забезпечення населення;

- скасування ліцензування експорту певних видів агропродукції;

- проведення реформ у сфері земельних відносин;

- адаптація українського законодавства до стандартів ЄС;

- реалізація міжнародних проєктів, спрямованих на підтримку агровиробників та громад під час конфлікту;

- надання допомоги від Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) за підтримки Європейського Союзу та надання насіння ярих культур для малих фермерів у зоні бойових дій [3].

Отже, запропоновані напрями моніторингу фінансової діяльності підприємств аграрного сектору сприятимуть зменшенню негативного впливу війни та створенню умов для збереження та відновлення їх у повоєнний період за активної державної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Nechyporenko, O., Vodnar, O., Ihnatenko, V. and Chesakova, M. Problems and Prospects of the Development of the Agrarian Sphere in the Conditions of the Russian-Ukrainian War and the Post-War Economic Recovery. *Econ. Aff.* 2022. 67(05). P. 933-941.

2. Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7 грудня 2021 року)*. К.: ДУІТ, ХНУРЕ. 2021. 166 с.

3. Жураковська Л. А. Ключові політики та заходи для підтримки аграрного сектору України в умовах воєнного стану. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/klyuchovi-polityky-ta-zakhody-dlya-pidtrymky-ahramnoho-sektoru-ukrayiny-v>.

Abstract: Methodological provisions for monitoring the financial activities of agricultural enterprises in conditions of martial law are systematized, defining its main directions; the main indicators for assessing the financial stability of agricultural enterprises are presented, and the identification of threats to the financial interests of enterprises is proposed.

Keywords: monitoring, financial activities, financial indicators, threats, agricultural enterprise, state support.

УДК 33.336.581.21

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-75

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Бурковська А. В., канд. екон. наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет
e-mail: burkovskaya@mnaeu.edu.ua
Калнауз Д. В., керівник відділення «Миколаївське»
ПУ АТ КБ «ПриватБанк»
e-mail: dmitij.kalnauz@gmail.com

Анотація. Вказано роль підприємств аграрного сектора у забезпеченні продовольчої безпеки, висвітлено основні існуючі проблеми кредитування банками діяльності аграрних підприємств, окреслено перспективні напрями банківського кредитування агротоваровиробників для ефективного їх функціонування та забезпечення продовольчої безпеки країни.

Ключові слова: продовольча безпека, аграрні підприємства, ризикованість аграрного сектора, банківські кредити, фінансова підтримка.

У складних умовах війни, загострень суспільних, інфляційних і екологічних процесів однією з функцій держави є безперебійне постачання населенню продовольчих товарів. Головну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни відіграють підприємства аграрної сфери. Забезпечення ефективного функціонування та розвитку цих підприємств потребує надійного банківського кредитування. Однак, у кредитуванні банками аграрних товаровиробників існує ряд проблем, які необхідно вирішувати для забезпечення продовольчої безпеки країни.

Однією з важливих проблем банківського кредитування є висока ризикованість діяльності підприємств аграрного сектора [1]. Аграрні підприємства піддаються впливу різноманітних факторів, таких як кліматичні зміни, природні катастрофи, ринкові коливання та політична нестабільність; ці ризики роблять інвестиції у аграрний сектор менш привабливими для банків, що може призвести до обмеження доступу аграрних підприємств до необхідного капіталу [1, 2]. Відсутність достатньої кількості високоліквідної застави у вітчизняних агровиробників гальмує розвиток кредитних відносин.

На жаль, ще існує проблема недостатнього обсягу кредитування для малих і середніх за розміром аграрних підприємств. Більшість банків активно надають кредити та інші фінансові послуги переважно великим аграрним підприємствам, вважаючи їх діяльність менш ризикованою, а тому і